

INNOVATSION BANK XIZMATLARINING RIVOJLANISHIDA GENDER TENGLIGINING O'RNI

PhD Maxmudova Muxlisa Qodirjon qizi
Tashkent davlat iqtisodiyot universiteti

Annotatsiya. Ushbu ilmiy maqolada rivojlanayotgan davlatlarda ayollarning innovatsion bank xizmatlarining ommalashishidagi o'rni tahlil qilingan. Tahlilda rivojlanayotgan davlatlar sifatida O'zbekistan, Turkiya, Malaysia, Saudiya Arabistoni davlatlari olingan. Tahlil 2014-2021 yillardagi statistik ma'lumotlar asosida olib borilgan. Tahlil natijalariga ko'ra, mamlakatimizda ayollar o'rtasida innovatsion bank xizmatlarining yetarli darajada rivojlanmaganligi hamda qolgan davlatlardan farqli ravishda raqamli bank xizmatlaridan ayollarimiz keng foydalanmayapti.

Kalit so'zlar: bank xizmatlari, innovatsion bank xizmatlari, rivojlanayotgan davlatlar, raqamli to'lovlar, onlayn banklar.

РОЛЬ ГЕНДЕРНОГО РАВЕНСТВА В РАЗВИТИИ ИННОВАЦИОННЫХ БАНКОВСКИХ УСЛУГ

PhD Махмудова Мухлиса Кодиржон кизи
Ташкентский государственный экономический университет

Аннотация. В данной научной статье анализируется роль женщин в популяризации инновационных банковских услуг в развивающихся странах. Узбекистан, Турция, Малайзия и Саудовская Аравия рассматривались в анализе как развивающиеся страны. Анализ проводился на основе статистических данных за 2014-2021 годы. Согласно результатам анализа, инновационные банковские услуги среди женщин в нашей стране развиты недостаточно и, в отличие от других стран, цифровые банковские услуги не получили широкого распространения среди женщин.

Ключевые слова: банковские услуги, инновационные банковские услуги, развивающиеся страны, цифровые платежи, онлайн-банки.

THE ROLE OF FEMALE IN THE DEVELOPMENT OF INNOVATIVE BANKING SERVICES

PhD Makhmudova Mukhlisa Kodirjon kizi
Tashkent State University of Economics

Abstract. The scientific article analyzes the role of women in the popularization of innovative banking services in developing countries. Uzbekistan, Turkey, Malaysia, and Saudi Arabia were considered as developing countries in the analysis. The analysis was conducted on the basis of statistical data for 2014-2021. According to the results of the analysis, innovative banking services among women in our country are not sufficiently developed and, unlike other countries, digital banking services are not widely used by women.

Keywords: banking services, innovative banking services, developing countries, digital payments, online banking.

Kirish.

Moliyaviy innovatsiyalarni amalga oshirish qat'iy tartibga soluvchi talablar tufayli ba'zi boshqa sohalaridagi innovatsiyalarga qaraganda qiyinroq. Moliyaviy innovatsiyalarning moliya bozoriga ta'siri ularning moliya bozorining darajasi, dinamikasi va tuzilishiga ta'sir qilish jarayonida namoyon bo'ladi, bu esa moliya bozori, moliya institutlari, moliyaviy vositalar, biznes yuritish bilan bog'liq harakatlar, huquqiy hujjatlarning faoliyatidagi o'zgarishlar sifatida tavsiflanishi kerak.

Moliyaviy innovatsiyalarning moliya bozoriga ta'siri ularning moliya bozorining darajasi, dinamikasi va tuzilishiga ta'sir qilish jarayonida namoyon bo'ladi. Bu moliya bozorining faoliyati, uning institutlari, moliyaviy vositalar, tadbirkorlik faoliyati bilan bog'liq huquqiy hujjatlardagi o'zgarishlar bilan birga keladi. Ushbu o'zgarishlar ko'p o'lchovli bo'lib, moliyaviy innovatsiyalar spirali sifatida ifodalanishi mumkin.

Bu shuni anglatadiki, moliyaviy innovatsiyalar kengaymoqda va moliya bozorida yangi ilovalar, moliya bozorining tuzilishi va dinamikasini yanada o'zgartiradi va yangi yechimlar va yangi biznes qoidalarini (shu jumladan tartibga solish) talab qiladi. Bozor kon'yunkturasi o'zgarishi huquqiy muhitning o'zgarishi bilan birgalikda yangi vositalarning shakllanishiga, so'ngra ushbu yangi ishlanmalarga ixtisoslashgan yangi bozorlar va institutlarning paydo bo'lishiga olib keladi, ya'ni yangi moliyaviy innovatsiyalarni yaratishga bo'lgan talabni rag'batlantiradi.

Yuqorida aytilganlarga asoslanib, biz moliyaviy innovatsiyalarning moliya bozoriga ta'sirini baholashni ularning moliya bozori darajasi, dinamikasi va tuzilishiga ta'sirini aniqlash, o'zgartirish jarayoni sifatida belgilaymiz.

Moliyaviy innovatsiyalar moliya bozori faoliyatiga ham ijobiy, ham salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin. Ijobiy ta'sir iqtisodiy o'sishni rag'batlantirishdir. Innovatsiyalar moliya institutlarini yangi texnologiyalarga sarmoya kiritishga undaydi, bu esa moliya tizimiga vositachi rolini bajarishga yordam beradi va o'sishni rag'batlantiradi. Moliyaviy innovatsiyalar moliyaviy profitsitlarni safarbar qiladi va ularni eng samarali investitsiya sohalariga yo'naltiradi, shu bilan kapital to'planish va iqtisodiy o'sish sur'atlarini oshiradi. Moliyaviy innovatsiyalar infratuzilmaga sarmoya kiritish, moliyaviy inklyuzivlik (masalan, mobil banking, raqamli banking), resurslarni safarbar qilish va muvozanatli iqtisodiy o'sishni qo'llab-quvvatlovchi yanada kuchliroq moliyaviy tartibga solishga uzoq yo'lni bosib o'tishi mumkin. Moliyaviy innovatsiyalar moliya bozorlari tuzilishiga ta'sir qiladi va yaxshi rivojlangan moliya tizimi iqtisodiy agentlarga o'z portfellarini diversifikatsiya qilish va likvidlik talablarini qondirish imkonini berish orqali iqtisodiy o'sishga yordam beradi.

Salbiy tomoni, moliyaviy innovatsiyalar: tashqi moliyalashtirish va innovatsiyalarga ko'proq bog'liq bo'lgan tarmoqlar o'rtasida yuqori volatillikka olib kelishi mumkin. Ayrim olimlarning fikricha, 2008-yilgi jahon moliyaviy inqiroziga moliyaviy innovatsiyalar sabab bo'lgan va sekyuritizatsiya va ipoteka kreditlari muammoni yanada kuchaytirgan bo'lishi mumkin. Shuningdek, ba'zi tadqiqotchilar moliyaviy innovatsiyalar moliyaviy bozorda ma'lumotga ega bo'lmagan investorlar uchun qiyinchiliklar tug'dirishi mumkinligini ta'kidlaydilar. 21-asrda moliyaviy innovatsiyalar jarayonining natijalari mahsulot va institutsional murakkablikning oshishi, shuningdek, moliya bozorining zaifligi hisoblanadi. Federal zaxiraning sobiq raisi va Prezident Obamaning maslahatchisi Pol Volker so'nggi yillarda yirik moliyaviy innovatsiyalar iqtisodiyotni rag'batlantirish uchun ko'p ishlarni amalga oshirganiga «kam dalil» borligini ta'kidlaydi (Rajapathirana & Hui, 2018). "The Economist" nashri o'tkazgan onlayn munozarada moliyaviy innovatsiyalardan iqtisodiy halokat vositasi sifatida foydalanish mumkinligi ta'kidlanadi. Shu bilan birga, J. Stiglitz ta'kidladiki, moliyaviy mahsulotlarning bir qismi axborot assimetriyasi muammolarini kuchaytiradi, ma'naviy xavf muammolarini kuchaytiradi va shu bilan zamonaviy moliyaviy inqirozlarning vujudga kelishiga yordam beradi (Das, Verburg & Bonebakker, 2017). Haddan tashqari moliyaviy innovatsiyalar

yoki samarasiz moliyaviy innovatsiyalar moliya bozori va umuman iqtisodiyot uchun jiddiy oqibatlariga olib kelishi mumkin.

Adabiyotlar sharhi.

Moliyaviy innovatsiyalarni yaratish va amalga oshirish, shuningdek, salbiy soliqlarni tartibga solish (ma'muriyat) bilan bog'liq bo'lib, bozor ishtirokchilarini juda yuqori soliqlardan qochish uchun yechimlarni izlashga majbur qiladi (masalan, mudofaa moliyaviy innovatsiyalaridan foydalanish (tuzilgan mahsulotlar ko'rinishidagi yangi investitsiya vositalari) soliq to'lovlarini kamaytirish yoki kechiktirish mumkin) (Schumpeter, 2017). Bozor parametrlarining o'zgaruvchanligi, shuningdek, turli ishtirokchilarning xavfni kamaytirish uchun yangi yechimlarni topish qobiliyatini oshiradi. Yangi qoidalar, shuningdek, bozor ishtirokchilarini moliyaviy menejment, buxgalteriya hisobi yoki moliyaviy hisobotda yangi ishlanmalarni (masalan, yangi moliyaviy hisobot tizimlari ko'rinishidagi moslashuvchan moliyaviy innovatsiyalar) qabul qilishga majbur qilishi mumkin. Xulosa qilib aytishimiz mumkinki, moliyaviy innovatsiyalar moliyaviy bozor ishtirokchilarining shaxsiy maqsadlariga erishishga qaratilgan ehtiyojlariga javob yaratilishi kerak.

Van Xorn (1985) moliyaviy innovatsiyalarning qo'llanilishini investor (emitent emas) nuqtai nazaridan ko'rib chiqadi, moliyaviy innovatsiyalar moliya bozorini yanada samaraliroq muhitga aylantirishga yordam beradi, buning natijasida tranzaksiya xarajatlari va umumiy soliq yuki kamayadi va shunga mos ravishda moliyaviy yo'qotishlar ham kamayadi. Boshqacha qilib aytganda, moliyaviy innovatsiyalar moliyaviy innovatsiyalardan olinadigan daromad yuqori bo'lsa, moliyaviy bozorni yaxshiroq muhitga aylantiradi. Van Xorning (1985) fikricha, moliya bozorida moliyaviy yangiliklarni tarqatish jarayonini tezlashtiradigan motivlarni aniqlash mumkin.

Yan Giddi o'zining mashhur ishlanmasida M.Miller va boshqa mualliflarning g'oyalarini tizimlashtirib, birinchi navbatda moliya bozorining (cheklovlardan ko'ra) nomukammalligiga e'tibor beradi (Leraer, 2011). U moliya bozorining nomukammalligini moliyaviy innovatsiyalarni yaratishga olib keladigan turlarga ajratadi:

- bozor segmentatsiyasi;
- tartibga solish cheklovlari;
- soliq yuki (rejimi);
- axborot yig'ish va monitoring qilish xarajatlari;
- o'zini o'zi tartibga soluvchi tashkilotlar faoliyatidan kelib chiqadigan cheklovlar.

Moliyaviy innovatsiyalarni qarz olish va kreditlashda qo'llaniladigan moliyaviy mahsulotlar va xizmatlarning rivojlanishi bilan o'lchash mumkin. Moliyaviy texnologiyadagi bu o'zgarishlar moliya institutlariga resurslarni olishning zamonaviy va arzon usullarini taqdim etdi va mijozlar uchun mavjud kredit liniyalarini kengaytirdi. Moliyaviy innovatsiyalar moliyaviy oqimlarning (resurslarning) vaqt bo'yicha, investorlar va moliya institutlari o'rtasida samarali harakati va taqsimlanishini ta'minlaydi. Bu o'zgarishlar, o'z navbatida, iste'molni bir tekislash (kamaytirish) va kelajakdagi kutilmagan hodisalardan (xavflardan) himoya qilish uchun mablag' ajratadigan uy xo'jaliklarining jamg'armalariga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Moliyaviy vositachilikning samaradorligini moliyaviy mahsulotlar va xizmatlarning xilma-xilligiga olib keladigan moliyaviy innovatsiyalarni qo'llash orqali oshirish mumkin, natijada kelajakdagi mahsulotlarni kengaytirish uchun mablag' yig'adigan individual omonatchilar va kompaniyalarning ehtiyojlariga muvofiqligi yaxshilanadi (Kokh, 2010). Natijada kapitalning to'planishi iqtisodiy o'sishga olib keladi.

Tadqiqot metodologiyasi.

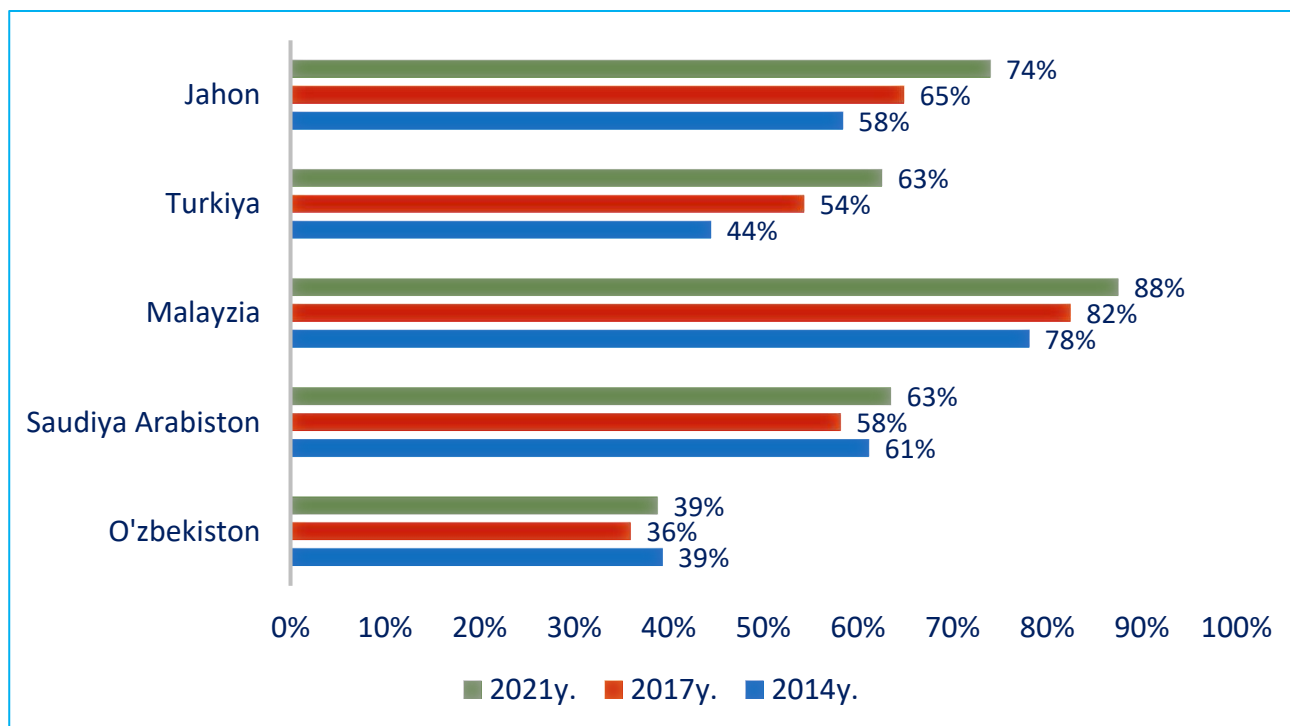
Ilmiy tadqiqotni amalga oshirishda induksiya, deduktsiya, sintez kabi usullardan foydalanilgan. Shuningdek, raqamli bank xizmatlarining rivojlanishini tahlil qilishda Jahon banki, Xalqaro valyuta fondi rasmiy statistik ma'lumotlaridan foydalanildi.

Tahlilimizda mamlakatimizga kategoriyasi yaqin bo'lgan davlatlar sifatida Turkiya, Malayziya, Saudiya Arabiston davlatlarida ayollarning zamonaviy bank xizmatlaridan foydalanish darajalari olingan. Yuqorida qayd etilgan davlatlarni tanlashimizga diniy tomonlama ham yondoshganmiz. Albatta tanlangan davlatlar bilan bir qatorda mamlakatimizda bu boradagi statistik ma'lumotlar jahondagi o'rtacha darajadan qanchalik farq qilishini ham tahlil qilganmiz.

Tahlil va natijalar muhokamasi.

Bank tizimida innovatsion xizmatlarning ommalashganligini tahlil qilishda keyingi bosqich sifatida aholimiz tarkibida ayollarimizning ushbu xizmatlardan foydalanish darajasini ko'rib chiqish lozim deb bildik. Tahlil natijalariga ko'ra, jahonda ayollarning bank xizmatlaridan foydalanish darajasi oxirgi yillarda kengayib bormoqda. Xususan, 2014 yilda jahondagi ayollarning 58 foizi bank xisob raqamlarga ega bo'lgan bo'lsa, 2017 yilda 65 foizga ko'tarilgan. Pandemiyaning ta'siri natijasida bu ko'rsatkich 74 foizgacha ko'tarilgan. Albatta ayollarning banklar xizmatlaridan foydalanish asosan rivojlangan va musulmon o'lmagan davlatlarda yuqori ko'rsatkichga ega.

Tahlilda tanlangan davlatlarda ayollarning banklarda hisob raqam ochish orqali bank xizmatlaridan foydalanish darajasi bo'yicha Malayziya oldingi o'rinlarda turibdi. Xususan, 2014 yilda Malayziya davlatida ayollarning 78 foizi bank xisob raqamlarga ega bo'lgan bo'lsa, 2017 yilda 82 foizga ko'tarilgan. Pandemiyaning ta'siri natijasida bu ko'rsatkich 88 foizgacha ko'tarilgan. Bu bilan aytishimiz mumkinki, Malayziya ayol aholisining katta qismi bank xizmatlaridan keng foydalanmoqda va buning ko'rsatkichi jahondagi o'rtacha darajadan ancha yuqoridir.

1-rasm. Tanlangan davlatlarda ayollarning bank xizmatlaridan foydalanish darajasi²⁶

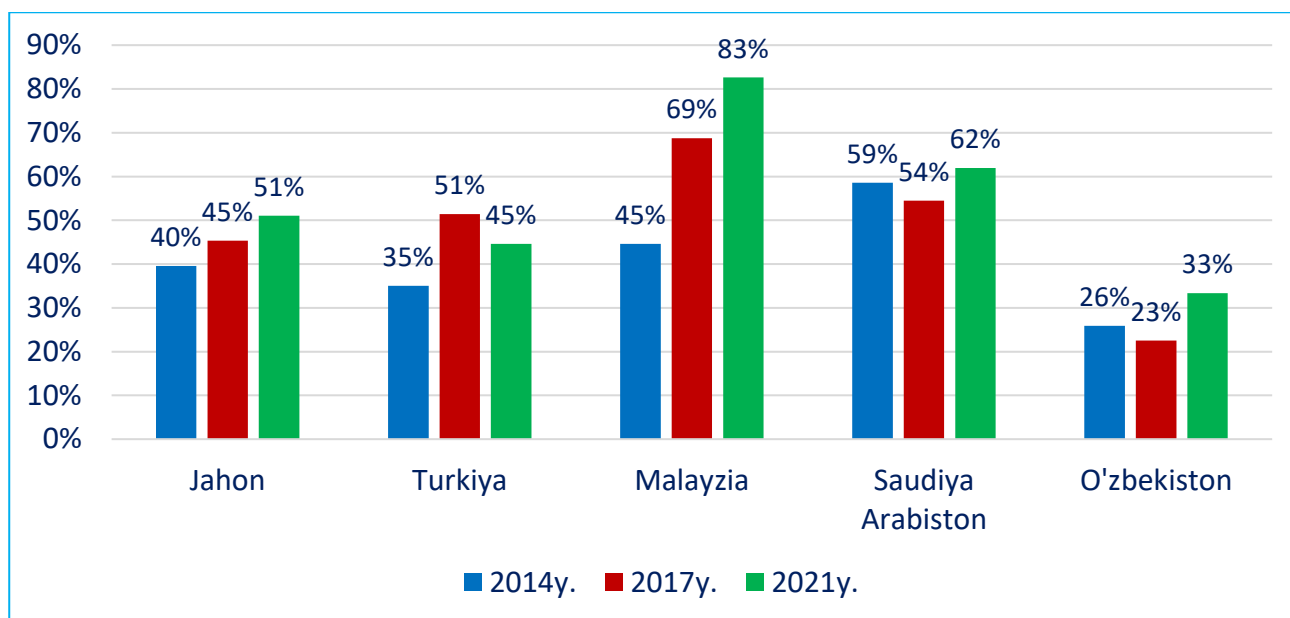
Tahlilimizda ayollarning tijorat banklarida hisob raqam ochish bo'yicha ko'rsatkichi yuqori bo'lgan davlatlar sifatida Turkiya va Saudiya Arabistonlarni keltirishimiz mumkin. Xususan, turkiya davlatida ayollarning banklarda hisob raqam ochish va undan foydalanish bo'yicha ko'rsatkichi oxirgi yillarda keskin oshgan. Statistik ma'lumotlarga ko'ra, Turkiyada

²⁶ <https://www.worldbank.org> The Global Findex Database 2021 ma'lumotlari asosida muallif ishlanmasi.

2014 yilda ayol aholining 44 foizi banklar hisob raqam ochgan bo'lsa, 2021 yilga kelib bu ko'rsatkich 63 foizgacha ko'tarilgan.

Mamlakatimizda ayollarning iqtisodiyotda, ilm fanda tutgan o'rni yil sayin oshib bormoqda. Ammo banklarning xizmatlaridan foydalanish borasida faqatgina oxirgi yillarda ijobiy o'zgarishlar kuzatilmoqda. Xususan, 2014 yilda ayollarimizning 39 foizi banklarda hisob raqam ochgan bo'lsa, 2017 yilga kelib bu ko'rsatkich pasaygan va 36 foizni tashkil qilgan. Ammo 2017 yildan bank tizimida olib borilgan islohotlar, aholining moliyaviy savodxonligini oshirish borasidagi chara-tadbirlar natijasida bu ko'rsatkich 39 foizga ko'tarilgan.

XXI asrda boshlangan plastik kartalarning keng tarqalishi junyo ayollarini ham chetlab o'tgani yo'q. Tahlil natijalariga ko'ra, 2014 yilda jahonda ayollarning 40 foizida debit va kredit plastik kartalari mavjud bo'lgan bo'lsa, 2021 yilga kelib dunyo ayollarining yarmidan ko'pida debit yoki kredit plastik kartalar mavjud bo'lmoqda. Tahlilda tanlangan davlatlar qatorida Malayziya ayollar fuqarolari peshqadamlik qilmoqda. Xususan, 2014 yilda Malayziyada ayol aholining 45 foizida debit yoki kredit plastik kartalar mavjud bo'lgan bo'lsa, 2017 yilda bu ko'rsatkich 69 foizga va 2021 yilga kelib pandemiya ta'siri natijasida ham bu ko'rsatkich keskin oshgan va 83 foizga chiqqan.

2-rasm. Tanlangan davlatlarda ayollarning debit va kredit plastik kartalaridan foydalanish darajasi²⁷

Tahlil qilingan Turkiya davlatida ayollarning plastik kartalardan foydalanganlik darajasi oxirgi yillarda pasayib ketgan. Xususan, 2017 yilda Turkiya ayol aholisining 51 foizida plastik kartalar mavjud bo'lgan bo'lsa, 2021 yilga kelib bu ko'rsatkich pasaygan va 45 foizni tashkil qilgan. Ammo Saudiya Arabistonda bu borada ayollar ancha faollik ko'rsatishmoqda. Tahlil natijalariga ko'ra, ushbu davlatda 2014 yilda ayollarning 59 foizida debit yoki kredit plastik kartalar mavjud bo'lgan bo'lsa, 2021 yilda bu ko'rsatkich 62 foizga ko'tarilgan.

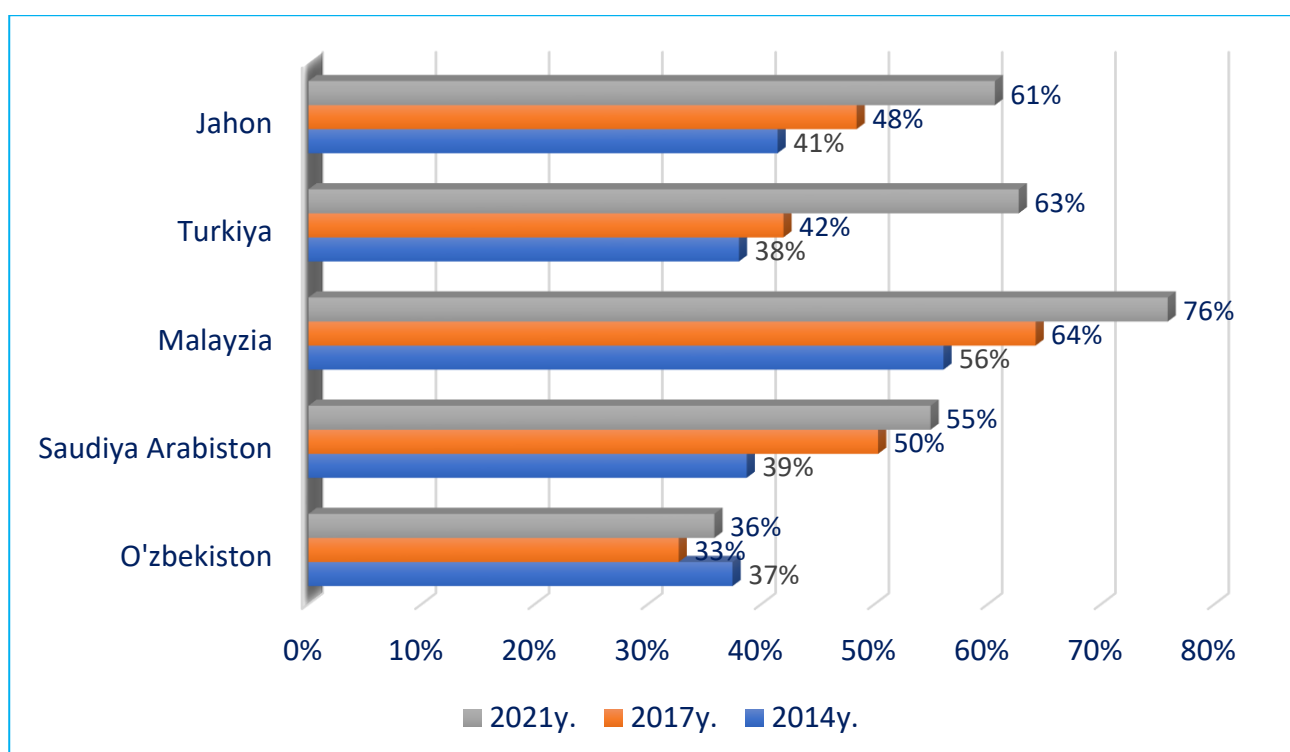
Mamlakatimizda 2017 yildan boshlab ayollarimizda plastik kartalarning ko'payishi boshlandi. Plastik kartalarning to'lov tizimidagi faolligi nafaqat ayollar qatlamida balki erkaklar qatlamida ham kuchayib bormoqda. Bu mamlakatimiz bank tizimida olib borilgan ijobiy islohotlar natijasida hisoblanadi. Shundan kelib chiqqan holda, 2014 yilda mamlakatimizda ayol aholisining 26 foizida debit yoki kredit plastik kartalar (kredit plastik kartalar salmog'i juda past bo'lganligi uchun bu ko'rsatkich tarkibida asosan debit plastik

²⁷ <https://www.worldbank.org> The Global Findex Database 2021 ma'lumotlari asosida muallif ishlanmasi.

kartalar katta qismni egallagan) mavjud bo'lgan bo'lsa, 2017 yilda pasaygan va 23 foizni tashkil qilgan, ammo 2021 yilga qadar bu ko'rsatkich sezilarli oshgan va 33 foizni tashkil etgan.

Tahlilning keyingi bosqichida tanlangan davlatlarda ayollarning raqamli to'lovlardan foydalanish darajasini ko'rib chiqamiz. Tahlil natijalariga ko'ra, oxirgi yillarda dunyo miqyosida ayollarning raqamli to'lovlardan foylanish darajasi keskin oshib bormoqda. Xususan, 2014 yilda ayollarning 41 foizi raqamli to'lovlardan foydalangan bo'lsa, 2017 yilda 48 foizi hamda 2021 yilda esa 61 foizi raqamli to'lovlardan foylanmoqda.

Tahlilda foydalanilgan davlatlardan Malayziyada ayollarning raqamli to'lovlardan foydalanish darajasi qolgan davlatlardan ancha yuqori bo'lmoqda. Xususan, 2014 yilda ushbu davlatda ayollarning 56 foizi raqamli to'lovlardan foydalangan bo'lsa, 2017 yilda 64 foizi hamda 2021 yilda esa 76 foizi raqamli to'lovlardan foylanmoqda. Keyingi o'rinda Turkiya davlati turgan bo'lib, ushbu davlatda ayollarning raqamli to'lovlardan foydalanish darajasi oxirgi yillarda keskin oshgan. Jumladan, Turkiyada ayollarning raqamli to'lovlardan foydalanish darajasi 2017 yilda 42 foizni tashkil etgan bo'lsa, 2021 yilda esa 63 foizga yetgan.

3-rasm. Tanlangan davlatlarda ayollarning raqamli to'lovlardan foydalanish darajasi²⁸

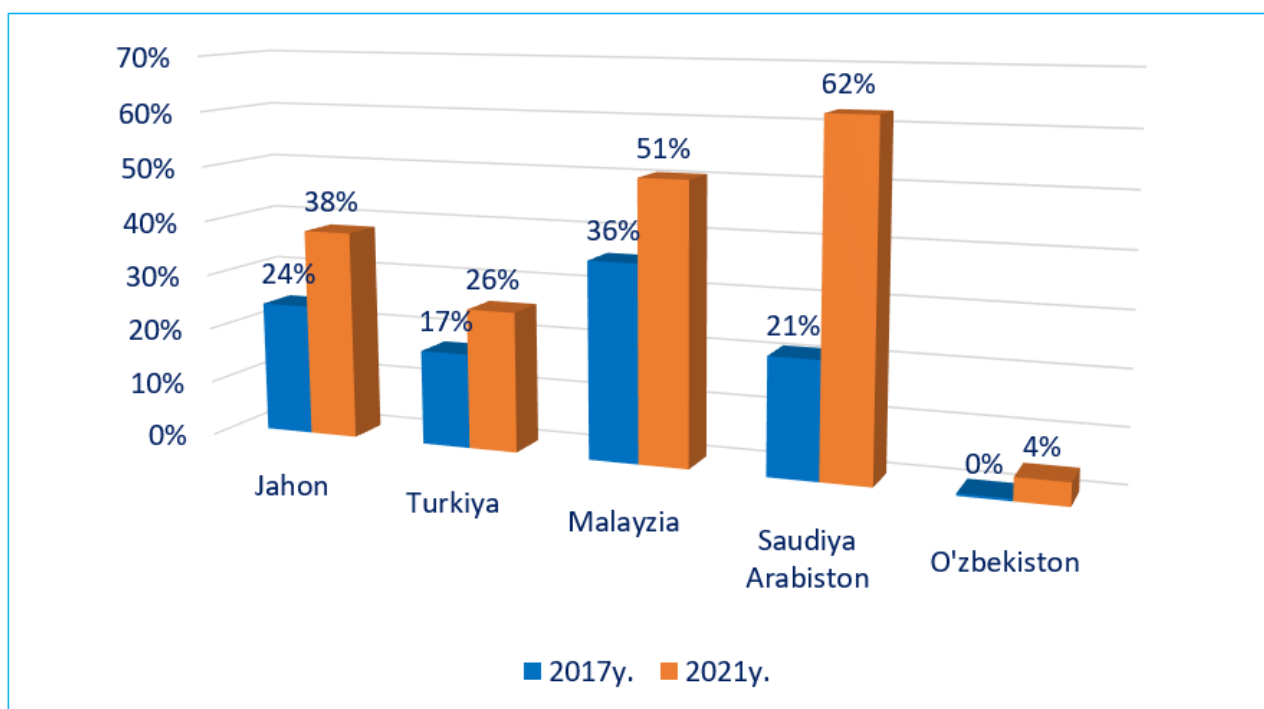
Mamlakatimizda, ayollarning raqamli to'lovlardan foydalanish darajasi, xatto pandemiya davri natijasida ham o'zgarishsiz qolgan. Statistik ma'lumotlarga ko'ra, 2014 yilda mamlakatimiz ayollarining 37 foizi raqamli to'lovlardan foydalangan bo'lsa, 2017 yilda bu ko'rsatkich 33 foizga tushgan ammo 2021 yilda ayollarimizning raqamli to'lovlardan foydalanish darajasi oshgan va 36 foizga chiqqan.

Jamiyatimizda oilaviy xaridlarining katta qismini ayollarimiz amalga oshirishini inobatga oladigan bo'lsak, ayollarimizning onlayn xaridlar uchun to'lovlarda mobil aloqalar yoki internetdan foydalanganlik darajasini tanlangan davlatlar bilan solishtirgan holda tahlil qilish lozim deb bildik.

Tahlil natijalariga ko'ra, 2017 yilda jahonda ayollarning 24 foizi onlayn xaridlari uchun to'lovlarda mobil aloqalar yoki internetdan foydalangan bo'lsa, 2021 yilda bu ko'rsatkich 38 foizga ko'tarilgan. Tahlil uchun tanlangan davlatlardan Saudiya Arabistoni davlatida ayollarning onlayn xaridlari uchun to'lovlarda mobil aloqalar yoki internetdan foydalanganlik

²⁸ <https://www.worldbank.org> The Global Findex Database 2021 ma'lumotlari asosida muallif ishlanmasi.

darajasi oxirgi yillarda keskin oshgan. Xususan, 2017 yilda Saudiya Arabistoni davlatida ayollarning 21 foizi onlayn xaridlari uchun to'lovlarda mobil aloqalar yoki internetdan foydalangan bo'lsa, 2021 yil kelib esa bu ko'rsatkich uch barobartga oshgan va 62 foizni tashkil qilgan.

4-rasm. Tanlangan davlatlarda ayollarning onlayn xaridlari uchun to'lovlarda mobil aloqalar yoki internetdan foydalanganlik holati²⁹

Malayziya davlatida ham ayollarning onlayn xaridlari uchun to'lovlarda mobil aloqalar yoki internetdan foydalangan darajasi keskin oshgan. Tahlil natijalariga ko'ra, ushbu davlatda 2017 yilda ayollarning 36 foizi onlayn xaridlari uchun to'lovlarda mobil aloqalar yoki internetdan foydalangan bo'lsa, 2021 yil kelib esa bu ko'rsatkich 51 foizni tashkil qilgan. Turkiya davlatida ayollarning onlayn xaridlari uchun to'lovlarda mobil aloqalar yoki internetdan foydalanganlik darajasi sezilsiz o'zgargan va bu ko'rsatkich pastligicha saqlangan.

Mamlakatimizda ayollarning onlayn xaridlari uchun to'lovlarda mobil aloqalar yoki internetdan foydalangan darajasi qoniqarli deb bo'lmaydi. Statistik ma'lumotlarga ko'ra, 2017 yilda mamlakatimizda ayollar onlayn xaridlari uchun to'lovlarda mobil aloqalar yoki internetdan umuman foydalanmagan bo'lsa, 2021 yil kelib esa bu ko'rsatkich bor yo'g'i 4 foizni tashkil qilgan.

Xulosa va takliflar.

Xulosa sifatida aytishimiz mumkinki, mamlakatimizda aholining raqamli bank xizmatlaridan foydalanish darajasi boshqa davlatlarga qaragandan ancha past bo'lmoqda. Ammo bu tijorat banklarimizga foydalanilmayotgan imkoniyatlar mavjudligini bildiradi. Bu sohada amaliy chora-tadbirlarni samarali olib borish orqali raqamli to'lovlarni rivojlantirish va provardida banklarning daromadlarini yanada oshirish mumkinligini anglatadi.

Mamlakatimizda innovatsion bank xizmatlarini takomillashtirish orqali tijorat banklariga aholida bo'sh turgan pul mablag'larini jalb qilish va bu orqali ularning kreditlash salohiyatini oshirish imkoniyatini ham yaratadi.

²⁹ <https://www.worldbank.org> The Global Findex Database 2021 ma'lumotlari asosida muallif ishlanmasi.

Adabiyotlar / Лумепамыпа / Reference:

Das, P., Verburg, R., Verbraeck, A., & Bonebakker, L. (2017). Barriers to innovation within large financial services firms: An in-depth study into disruptive and radical innovation projects at a bank. *European Journal of Innovation Management*, 21(1), 96-112.

Fanelli, S., & Straub, L. (2020). A theory of foreign exchange interventions (No. w27872). National Bureau of Economic Research.

Kokh L.V. (2010). *Innovatsiyalardan foydalanish asosida bank faoliyati samaradorligini oshirish tamoyillari va mexanizmlari: Dissertatsiya avtoreferati. ... Iqtisodiyot fanlari doktori. – Ivanovo.*

Leraer, J. (2011) *The Consequences of Financial Innovation: A Counterfactual Research Agenda. Annual Review of Financial Economics. - Vol. 3. - P. 41-85*

Rajapathirana, R. J., & Hui, Y. (2018). Relationship between innovation capability, innovation type, and firm performance. *Journal of Innovation & Knowledge*, 3(1), 44-55.

Schumpeter, J. A. (2017). *Essays: On entrepreneurs, innovations, business cycles and the evolution of capitalism. Routledge.*

Van Horn, J. C. (1985). *Of Financial Innovations and Excesses. Journal of Finance. - P. 622.*

Westland, J. C. (2017). *Global innovation management. Bloomsbury Publishing.*